

Şyglyýet melekleri/ makalajyklar toplumy – Fürug Ferruhzad

Category: Goşgular, Kitapcy, Şyglyýet melekleri

написано kitapcy | 22 января, 2025

Şyglyýet melekleri/ makalajyklar toplumy – Fürug Ferruhzad
FÜRUG FERRUHZAD

Fürug Ferruhzad, eýranly sahyr, ýazyjy, rejissýor, suratkes. Eýranyň XX asyrda ýetişen iň meşhur şahyrlaryndan biri.

- **Terjimehaly:**

Fürug Ferruhzad 1935-nji ýylyň 5-nji ýanwarynda Muhammet Ferruhzadyň maşgalasynda ýedi çaganyň üçünjisi bolup dünýä inýär. Mekdebiň 9-njy synpyndan soň gyzlaryň sungat mekdebinde okap başlayár. 16-17 ýaşlarynda Perwiz Sapur bilen nikalaşýar. Okuwyna adamsynyň ýanynda Ahwazda dowam edýär. Ondan Kamýar atly ogly bolýar. 1954-nji ýylda adamsy bilen aýrylyşýar. Şahyr Tährana dolanyp, goşgy ýazmaga başlaýar we "Ýesir" atly

ilkinji kitabyny çap etdirýär. 1958-nji ýylda Ybraýym Gülistan bilen tanyşýar we dokuz aýlap Ýewropada bolýar. Şahyr bu döwürde iň kämil goşgularyny ýazýar we "Diwar", "Pitne" atly kitaplaryny okyjylara hödürleýär. Eýrandaky lepra keseli bilen kesellänler hakynda Töwrizde "Gara öý" atly film surata düşürýär. Bu film 1962-nji ýylda dünýäniň dürlü ýerlerinde ençeme baýraklara mynasyp bolýar. Film surata düşürilýärkä, lepra bilen kesellän çagalaryň arasyndan Hüseýin Mansur atly çagany özüne ogullyk edip alýar. Şahyr 1963-nji ýylda "Gaýtadan dogulmak" atly eserini neşir etdirýär. Mundan beýlæk onuň şahyrlıgy in kämil derejä ýeten wagtydyr. Bu kitaby bilen şahyr Eýran poetikasynda çuññur ütgeşmelere ýol açýar.

1967-nji ýylyň 13-nji fewralynda günortan sagat 14:30-da kinostudiýa gitmek üçin gyssagly öýden çykan şahyr awtoulagynyň tizligini aşa ýokarlandyryp barýarka garşysyndan çykan okuw ulagyna kakmajak bolup gapdala sowanynda, roly üzülip eline gelýär, awtoulagyndan atylyp giden şahyryň boýny döwülýär we 32 ýaşynda biwagt aradan çykýar.

• **Edebi döredijiliği:**

Modernistik Eýran şygryýetine uly goşant goşan şahyr ýogalanyndan soňra onuň çap edipmedik işleri "Sowuk möwsüm" atly kitapda jemlenildi. 1987-nji ýylda Maýkl Hillman "Ýalñyz zenan" atly kitapda ömür beýanyny we goşgularyny neşir etdi. Onuň goşgulary we ömri hakynda örän köp makala we kitap ýazyldy, ol barada kinofilm hem surata düşürildi.

Fürug Ferruhzadyň goşgularynda çuññur bir ýalnzlyk duýgusy özüne çekýär. Munuň bilen birlikde ol zenanlaryny problemalaryny, Eýran jemgyýetiniň aýallara garşıy ýoredýän ezi ji syýasatyny tankyt edýär. Onuň bu pikirleri wagtal-wagtal çekişmelere alyp barypdyr. Ol Eýranda aýal-gyzlaryň hak-hukulkarynyň hasam gowy şartlere getirilmeginiň tarapdarydy. Döwrüniň despotik şa rejimine garşıy gitmekden çekinmändir. Onuň goşgulary käwagt Eýran jemgyýeti tarapyndan erotiki äheňli hasap edilipdir. Eýranly rejissýor Abbas Kiýarüsteminiň 1999-njy ýıldaky "Şemal bizi äkidäýjek ýaly" atly filminiň ady

şahyryň adybır goşgusyndan alynyp goýulýar.

- **Alan baýraklary:**

- 1). 1962-nji ýyldaky bir dokumental filmi bilen Italiýanyň Film Festiwalynda birinji orny eýeleýär.
- 2). 1963-nji ýyldaky "Gara öý" filmi bilen Germaniýanyň Oberhauzen Film Festiwalynda iň gowy film baýragy berilýär.

- **Kitaplary:**

"Yesir",

"Diwar",

"Pitne",

"Gaýtadan dogulmak",

"Ynanalyň sowuk möwsümiň başlangyjyna" (bu soñky kitabyныň yazyp gutarmanka aradan çykýar).

- **Fürug Ferruhzaddan allegoriýalar:**

- 1). "Bir pursatlyk, diňe bir pursatlyk. Soňra, soňra hiç Hiç..."
- 2). "Guş ölüp gider, Sen onuň ucuşyny ýatla..."
- 3). "Hiç kim bilmän galdy, biziň ýüreklerimizden uçup giden ol gamgyn kepderiniň ynançdygyny..."
- 4). "Söygüdendir meniň hemme ýaralarym..."
- 5). "Kalbyňa aralaşmany başarıarlar, emma üzüm-üzüm edip..."
- 6). "Haýsy ýaşda ölsegem, soňlanmadık aýdymalarymyz boljakdyr".
- 7). "Şeýle bir ölüp barýan welin, indi hiç bir zat meniň ölümimi subut edip bilmeýär".

- **ÝER YÜZÜNİŇ AÝATLARY**

Oşol wagt,

Gün sowady, nur gitdi.

Hem bereket uçdy ene toprakdan.

Ýer goýnuna öli kabul etmedi,

Suwsuz galdy deňizlerde balyklar,

Galmady başga zat guran ýaprakdan.

Solgun penjireler gijäň ýarynda
Depäňde düýrugiп pelesaň kakýan,
Bulam-bujar bolan pikirler deýin.
Hem ýollaram alaowarra siňdiler
Ahyrky pellede tümlüge çykýan...
Hiç kim düşünmedi hakyky söygä
Hiç kim ymtylmady göreše, ýeňše,
Paýhas ýok ýerinde orun ýok duýga...
Terslik çykdy gowagynada täkligiň
Tirýegiň ysyna eýlenip gana
Göwreli aýallar çyglyp zordan
Başsyz bækleri inderdi dünýä.
Gabrystanı sary ylgaşyp barýan
Çagajyklar öz bolşundan utanýa...
Ýowuz günler geldi,
garaňkylygyň
Iniň tisgindirýän gorkuly güýji
Ýeňilensoň güzeranyň gamyna.
Taňryň saýlap-seçen pygamberleri,
Tüwmayak düşensoň gaçyp gitdiler,
Taşlap Haka çagyrylan ýerleri.
Öni-ardy görünmeýän öründe
Halkyň gaýyp bolan owlaklaryna
Tär etmeýär çopan sesi, haý-küsler.
Göýä aýnalaryň babeneginde
Tersine öwüşgin atýardy reňkler,
Gyrpyldy, ikiýan gaýmalaşmalar...
Depesinden ot ýagdyrdy şatyrlaň
Utanç-haýasy ýok arsyz jelepleň
Ýyldyrym mysaly zemine inen,
Hudaýyň mukaddes ýagty halkasy.
Spirtli içgileň batgalyklary
Serleri sämedip sordy içine.
Tekjeleri, şkaflary dolduran
Kitaplaryň altın sahypalarny
Gemrip taşladylar açgöz syçanlar.
Güneşiň kazasy doldy,

ertesi,
Kiçijik çagalaň hakydasynدا
Ýitip giden gümp-samp uçgun mysaly.
Depdere dökülen goýy gap-gara
Syýanyň ullakan tegmili ýaly
Gür berýärdi many bilməz çagalar
Täsinqiñi bu könelşen adalgaň.
Biçäre halk
Kem-kem ýüregi ölen,
Daljygan, iň soňky deminde duran
Maslyk daşap barýan aç eşek kimin
Bir eýlä, bir beýlä yrgyldap barýar
Hem bökdäp bolmajak etmişiň pygly
Gollarynda pyntyk ýarýar, boý alýar.
Käte ýylpyldaýan kiçijik uçgun
Bu jansyz, sedasyz jemendäň için
Parran diliп taşlaýardы birdenkä
Adamlar topulşyp bir-birlerine
Biri kütek pyçak alyp eline
Aýalynyň damagyny çalýardы.
Bir ene öz dogran balalaryny
Lowlap duran tamdyr içre salýardы.
Hatda gorky-ürki gark bolup barýar
Tisgindirji duýgusynda etmişiň
Öldürüär,
öldürüär kör ruhlaryny
Hem çagalarny.
Haçan-da bir bendi dardan asylsa
Dar agajyň ýagly ýüpi hallanlap
Gorkudan ýygrylýan göreçlerini
ýumup ýapyşanda kekirtlewükden
Saňyl-saňyl edip şöhvetden ýaňa
Olar diň salardy böwürlerine
Yza serpikdirip ýadawlyklaryn.
Ýöne her wagtam açık meýdanda
Şu girdenek jellatlary görersiň.
Seredýärler meňzäp doňan gurşuna,

Fontanlaryň čürnüğinden şillirdäp
Suwuň şo-ol üzňüksiz akyp durşuna.
Hernäme-de bolsa,
Näme-de bolsa,
Sykylşan gözlerniň çuňluklarynda
Kinniwanja,
buýr-bulaşyklar,
düşňüksiz
Ýarym-ýarpy janly bir zat galypdyr.
Mejalsyz çyrpynyp hyýal edýärdi
Ynanmagy suw sesiniň çyndygna.
Hernäme-de bolsa...
Näme-de bolsa...
Boşlugyň ne öni, ne soňudygna...
Güneşiň kazasy dolupdy,
indi,
Kim aýdyp bilerkä gursagymyzdan
Uçup giden o lapykeç kepderiň
Ynançdygyny...
Ah, bendiniň sesi,
Bendiniň sesi...
Ululygy çäksiz umytsyzlygnyň
Bu ugursyz gjäň bir künjeginde,
Ýagtylyga kiçijik ys açmazmy?
Ah, bendiniň sesi,
Bendiniň sesi...

Goşgyny terjime eden: Has TÜRKMEN. Şygryýet melekleri